

نقش صفات شخصیت و الگوهای ارتباطی خانواده در پیش‌بینی کیفیت زندگی پرستاران بیمارستان های شهید مفتح و پانزده خرداد شهر ورامین در سال ۱۳۹۴

مهشید مجتهدی^۱، جمال عاشوری^{۲*}

۱. کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

۲. دکتری روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، گروه روانشناسی، اصفهان، ایران

چکیده

مقدمه: کیفیت زندگی تحت تاثیر عوامل روانشناختی زیادی است که از مهمترین آنها می‌توان به صفات شخصیت و الگوهای ارتباطی خانواده اشاره کرد. این پژوهش با هدف بررسی نقش صفات شخصیت و الگوهای ارتباطی خانواده در پیش‌بینی کیفیت زندگی پرستاران انجام شد.

روش کار: این پژوهش توصیفی-تحلیلی از نوع مقطعی بود. در مجموع ۱۸۰ پرستار با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای از میان پرستاران بیمارستان‌های شهید مفتح و پانزده خرداد شهر ورامین در سال ۱۳۹۴ انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های صفات شخصیت Costa & McCrae، الگوهای ارتباطی خانواده Koerner & Fitzpatrick و کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی جمع‌آوری شد. داده‌ها با روش همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیری با استفاده از نرم‌افزار SPSS-۱۹ تجزیه و تحلیل شدند. **یافته‌ها:** یافته‌ها نشان داد که روان‌رنجورخویی و الگوی همنوایی با کیفیت زندگی پرستاران رابطه منفی و معنادار و برون‌گرایی، پذیرش، سازگاری، وظیفه‌شناسی و الگوی گفت و شنود با کیفیت زندگی پرستاران رابطه مثبت و معنادار داشتند ($P < 0/05$). تحلیل رگرسیون نشان داد برون‌گرایی، روان‌رنجورخویی و الگوی ارتباطی همنوایی توانستند ۲۴/۵ درصد از تغییرات کیفیت زندگی پرستاران را پیش‌بینی کنند ($P < 0/001$). همچنین سهم روان‌رنجورخویی در پیش‌بینی کیفیت زندگی پرستاران بیش از سایر متغیرها بود ($P < 0/001$).

نتیجه‌گیری: برون‌گرایی، روان‌رنجورخویی و الگوی ارتباطی همنوایی توانایی پیش‌بینی معنادار کیفیت زندگی پرستاران را داشتند، لذا این متغیرها می‌توانند نقش موثری در بهبود کیفیت زندگی پرستاران داشته باشند. بنابراین توصیه می‌شود که درمانگران به متغیرهای مذکور توجه کرده و بر اساس آنها برنامه‌هایی برای بهبود کیفیت زندگی پرستاران طراحی کنند.

مشخصات مقاله

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۱۲/۲۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۰۳/۱۰

واژگان کلیدی

صفات شخصیت
الگوهای ارتباطی خانواده
کیفیت زندگی
پرستاران

نویسنده مسئول

جمال عاشوری، دکتری روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، گروه روانشناسی، اصفهان، ایران

تلفن: ۰۲۱-۳۶۷۲۹۶۸۸

ایمیل: Jamal_ashoori@Yahoo.com

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی همدان محفوظ است

مقدمه

یکی از آشکارترین مسائلی که در هر سازمانی به ویژه بیمارستان ذهن کادر اجرایی را مشغول می‌سازد، مساله کیفیت زندگی پرسنل به ویژه کیفیت زندگی پرستاران است که مسئول حفظ و ارتقاء سلامت و کیفیت زندگی بیماران می‌باشند [۱]. شغل پرستاری یکی از مشاغل استرس‌زا است. عواملی که باعث

استرس می‌شوند شامل فشار زیاد کار، کار در شیفت‌های شبانه، تقاضاهای زیاد در محل کار، سختی کار، مواجهه با اورژانس حاد و تهدید کننده حیات و یا بیماران با وضعیت ناپایدار، تعداد ناکافی پرستاران نسبت به بیماران و کمبود وسایل و تجهیزات می‌باشند [۲]. امروزه کیفیت زندگی یک مفهوم فراگیر است

که از سلامت فیزیکی، رشد شخصی، حالات روانشناختی، سطح استقلال، روابط اجتماعی و روابط با نهادهای برجسته محیط تاثیر می‌پذیرد و بر ادراک فرد مبتنی است. در واقع کیفیت زندگی گستره‌ای شامل ابعاد عینی و ذهنی است که در تعامل با یکدیگر می‌باشند [۳]. کیفیت زندگی یک سازه چند بعدی و پیچیده به معنای ادراک از وضعیتی که افراد در آن زندگی می‌کنند و ادراک از زمینه فرهنگی و نظام ارزشی که در آن قرار دارند، می‌باشد که این ادراک بر اساس اهداف، انتظارات، استانداردها و علائق آنها است [۴]. کیفیت زندگی تحت تاثیر عوامل روانشناختی زیادی است که از مهمترین آنها می‌توان به صفات شخصیت و الگوهای ارتباط خانواده اشاره کرد. یکی از عوامل روانشناختی مرتبط با کیفیت زندگی، صفات شخصیت می‌باشد. شخصیت مجموعه سازمان یافته و واحدی متشکل از خصوصیات نسبتاً ثابت و با دوام است که در مجموع یک فرد را از افراد دیگر متمایز می‌کند [۵]. نظریه های شخصیت با استفاده از دیدگاه‌های صفت و دیدگاه‌های زیستی-روانی پیشنهاد می‌کنند که شخصیت نقش حساس و موثری برای پیش‌بینی رضایت، سازگاری و کیفیت زندگی دارد. زیرا شخصیت یک عامل مهم و موثر در برقراری سطح تعادل بهنجار می‌باشد [۶]. بر اساس نظر Costa & McCrae (۱۹۹۲) شخصیت، صفات شخصیت دارای پنج مولفه روان‌رنجورخویی (Neuroticism)، برون‌گرایی (Extroversion)، پذیرش (Openness)، سازگاری (Agreeableness) و وظیفه‌شناسی (Conscientiousness) می‌باشد. روان‌رنجورخویی به تمایل فرد برای تجربه اضطراب، استرس، ترحم جویی، خصومت، تکانش‌ورزی، افسردگی و عزت نفس پایین اشاره دارد، در حالی که برون‌گرایی به تمایل فرد برای مثبت بودن، جرات طلبی، پر انرژی و صمیمی بودن اشاره می‌کند. پذیرش به تمایل فرد برای کنجکاوی، عشق به هنر، هنرمندی، انعطاف پذیری و خردورزی اشاره دارد، در حالی که سازگاری تمایل فرد را برای بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی، همفکری، نوع دوستی و اعتمادورزی مد نظر قرار می‌دهد. سرانجام اینکه وظیفه‌شناسی به تمایل فرد برای منظم بودن، کارا بودن، قابلیت اعتماد و اتکا، خودنظم بخشی، پیشرفت مداری، منطقی و آرام بودن اطلاق می‌گردد [۷]. نتایج حاکی

از رابطه مولفه‌های شخصیتی با کیفیت زندگی است [۸-۱۱]. برای مثال Takeshita و همکاران (۲۰۱۵) ضمن پژوهشی درباره ارتباط صفات شخصیت با کیفیت زندگی به این نتیجه رسیدند که روان‌رنجورخویی با کیفیت زندگی رابطه معکوس و برون‌گرایی، سازگاری و وظیفه‌شناسی با کیفیت زندگی رابطه معنادار مستقیم داشت [۸]. همچنین شیخ‌الاسلامی و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی درباره پیش‌بینی کیفیت زندگی بر اساس دانش و نگرش جنسی و صفات شخصیت به این نتیجه رسیدند که روان‌رنجورخویی با کیفیت زندگی رابطه منفی و معنادار و برون‌گرایی، پذیرش، سازگاری، وظیفه‌شناسی و دانش و نگرش جنسی با کیفیت زندگی رابطه مثبت و معنادار داشت [۱۰]. یکی دیگر از عوامل روانشناختی مرتبط با کیفیت زندگی، الگوهای ارتباطی خانواده می‌باشد. کیفیت زندگی افراد تحت تاثیر محیط‌ها و روابط اجتماعی قرار دارد و از آنجا که خانواده اولین نظامی است که کودک در آن چشم باز می‌کند، آموزش می‌بیند و از آن تاثیر می‌پذیرد بیشترین اثر را بر افراد می‌گذارد. خانواده یک سیستم کوچک است که از بخش‌های به هم مرتبط تشکیل شده و هر بخش بر بخش‌های دیگر تاثیر می‌گذارد و از آنها تاثیر می‌پذیرد [۱۲]. خانواده‌ها با روش‌های تربیتی و تعامل‌های متفاوت بر زندگی آینده فرزندان خود تاثیر بسیاری دارند. زیرا فرزندان بیشتر وقت خود را در خانه سپری می‌کنند و به دلیل ارتباطات میان اعضای خانواده از یکدیگر تاثیر می‌پذیرند. بنابراین امروزه به نقش خانواده در شکل‌گیری نحوه زندگی و کیفیت زندگی تاکید زیادی می‌شود [۱۳]. یکی از مدل‌های مطرح در خانواده که به تعاملات در خانواده و نقش آن در سازگاری موثر با محیط و کیفیت زندگی پرداخته است، مدل الگوی ارتباطی خانواده است. اصولاً مفهوم الگوی ارتباطی خانواده یا طراح‌های ارتباطی خانواده ساختاری علمی از دنیای ارتباطی خانواده است که بر اساس ارتباط اعضای خانواده با یکدیگر و اینکه اعضای خانواده چه چیزی به یکدیگر می‌گویند و چه کاری انجام می‌دهند و اینکه چه معنایی از این ارتباطات دارند، تعریف می‌شود [۱۴]. در زمینه الگوهای ارتباطی خانواده دو جهت‌گیری کلی شامل جهت‌گیری گفت و شنود و جهت‌گیری هم‌نواپی وجود دارد. منظور از جهت‌گیری

پژوهش همه پرستاران بیمارستان‌های شهید مفتاح و پانزده خرداد شهر ورامین در سال ۱۳۹۴ بودند. از میان آنان ۱۸۰ پرستار به صورت تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. برای انتخاب اعضای نمونه پس از مشخص شدن لیست پرستاران هر دو بیمارستان، به نسبت حجم پرستاران هر بیمارستان، به همان نسبت نمونه انتخاب شد. ملاک ورود به مطالعه برخورداری از سلامت جسمانی و روانی و عدم عامل رخداده استرس‌زا مانند طلاق یا مرگ عزیزان نزدیک در شش ماه گذشته بود. همچنین ملاک خروج از مطالعه عدم همکاری و یا دستیابی به پرسشنامه ناقص بود. نحوه اجرای پژوهش به این صورت بود که پس از هماهنگی لازم با بیمارستان‌ها و اخذ نامه همکاری با پژوهشگر، هدف پژوهش و رعایت اصل رازداری برای افراد نمونه توضیح داده شد. سپس از آنان خواسته شد تا رضایت‌نامه کتبی شرکت در پژوهش را امضا کنند و با دقت به پرسشنامه‌های زیر را پاسخ دهند. پرسشنامه صفات شخصیت (Personality Traits Questionnaire) توسط Costa & McCrae (۱۹۹۲) طراحی شده است. این ابزار دارای ۵ مولفه روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه‌شناسی است که در مجموع ۶۰ گویه (هر مولفه ۱۲ گویه) دارد. در این پرسشنامه پاسخ هر گویه با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از یک تا پنج نمره‌گذاری می‌شود و نمره مولفه‌ها با جمع کردن نمره گویه‌های سازنده آن و میانگین گرفتن از آنها بدست می‌آید و هر چه نمره آزمودنی در یک مولفه بیشتر باشد به میزان بیشتری دارای آن ویژگی است. Kozako و همکاران (۲۰۱۳) پایایی مولفه‌های روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه‌شناسی را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۸۱، ۰/۷۹، ۰/۸۳ و ۰/۸۸ گزارش کردند [۲۱]. شگری و همکاران (۲۰۰۸) پایایی مولفه‌های مذکور را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ گزارش کردند. روایی پرسشنامه را با روش تحلیل عاملی محاسبه و گزارش کردند که هر پنج عامل برازش قابل قبولی داشت [۲۲]. در این مطالعه ضرایب پایایی مولفه‌های مذکور با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۸۳، ۰/۷۴، ۰/۷۶ و ۰/۸۹ محاسبه شد.

پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده (Family Communication)

همنویایی میزان فشاری است که خانواده بر اعضا، برای هم‌رأیی و یکسان‌سازی گرایش‌ها، ارزش‌ها و باورها وارد می‌آورد. در این الگو ارتباط میان نسل‌ها بر حرف شنوی از پدر و مادر و دیگر بزرگسالان استوار است. جهت‌گیری گفت و شنود به فضایی اشاره دارد که اعضای خانواده به تعاملات خودانگیخته با یکدیگر و مشارکت در مباحث به طور باز و آزاد در مورد طیف وسیعی از موضوعات و ابراز ایده‌های جدید تشویق می‌شوند [۱۵]. نتایج پژوهش‌ها حاکی از رابطه الگوهای ارتباطی خانواده با کیفیت زندگی است [۱۶-۱۹]. برای مثال Sanavi و همکاران (۲۰۱۳) ضمن بررسی الگوهای ارتباطی خانواده و سبک‌های والدینی با کیفیت زندگی به این نتیجه رسیدند که الگوی ارتباطی گفت و شنود با کیفیت زندگی رابطه معنادار مثبت داشت، اما الگوی ارتباطی هم‌نویایی با کیفیت زندگی رابطه معناداری نداشت [۱۷]. عسگری و همکاران (۲۰۱۵) ضمن پژوهشی درباره رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و تمایز یافتگی خود با کیفیت زندگی به این نتیجه رسیدند که الگوی ارتباطی گفت و شنود و تمایز یافتگی خود با کیفیت زندگی رابطه معنادار مستقیم داشت، اما الگوی ارتباطی هم‌نویایی با کیفیت زندگی رابطه معناداری نداشت [۱۸]. با توجه به اینکه بیماران اغلب کیفیت خدمات ارائه شده از بیمارستان را بر پایه درک خود از مراقبت پرستاری بنا می‌کنند و چون خدمات پرستاری نقش بسیار مهمی در رضایت بیماران دارد، می‌توان انتظار داشت که ویژگی‌های روانشناختی پرستاران بر رضایت بیماران تاثیرگذار باشد [۲۰]. همچنین با توجه به متناقض بودن نتایج در زمینه رابطه الگوهای ارتباطی خانواده با کیفیت زندگی و اینکه یکی از مسائل مهم پرستاران بحث کیفیت زندگی می‌باشد و کمک به این افراد برای بهبود وضعیت زندگی امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است، لذا برای این منظور باید به بررسی جنبه‌های مختلف کیفیت زندگی پرستاران پرداخت. به این ترتیب هدف کلی این پژوهش بررسی نقش صفات شخصیت و الگوهای ارتباطی خانواده در پیش‌بینی کیفیت زندگی پرستاران بود.

روش کار

این مطالعه توصیفی-تحلیلی از نوع مقطعی بود. جامعه این

یافته‌ها

شرکت‌کنندگان این پژوهش ۱۸۰ پرستار با میانگین سنی $37/76 \pm 3/72$ سال بودند. از میان آنان ۱۳۷ نفر زن ($76/11$ درصد) و ۴۳ نفر مرد ($23/89$ درصد) بودند. همچنین از میان آنها ۱۹ نفر مجرد ($10/56$ درصد) و ۱۶۱ متأهل ($89/44$ درصد) بودند. علاوه بر آن ۷ نفر فوق دیپلم ($3/89$ درصد)، ۱۶۱ نفر لیسانس ($89/44$ درصد) و ۱۲ نفر فوق لیسانس ($6/67$ درصد) بودند. در **جدول ۱** برای بررسی روابط میان متغیرها میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش ارائه شده است. یافته‌های **جدول ۱** نشان داد که روان‌رنجورخویی ($r=0/290 \geq P=0/01$) و الگوی همنوایی ($r=0/275 \geq P=0/01$) با کیفیت زندگی رابطه منفی و معنادار و برون‌گرایی ($r=0/368 \geq P=0/01$)، پذیرش ($r=0/225 \geq P=0/01$)، سازگاری ($r=0/140 \geq P=0/05$)، وظیفه‌شناسی ($r=0/267 \geq P=0/01$) و الگوی گفت و شنود ($r=0/335 \geq P=0/01$) با کیفیت زندگی رابطه مثبت و معنادار داشتند. رابطه سایر متغیرها با یکدیگر در **جدول ۱** قابل مشاهده است. در **جدول ۲** نتایج آزمون رگرسیون چندمتغیری با مدل گام‌به‌گام برای بررسی پیش‌بینی کیفیت زندگی پرستاران بر اساس صفات شخصیت و الگوهای ارتباطی خانواده ارائه شده است. یافته‌های **جدول ۲** نشان داد که در مدل اول، نخست برون‌گرایی وارد معادله شد. ضریب همبستگی این متغیر با کیفیت زندگی $0/368$ بود و این متغیر توانست $13/6$ درصد از تغییرات کیفیت زندگی پرستاران را پیش‌بینی کند ($R^2=0/136$). در مدل دوم پس از برون‌گرایی، روان‌رنجورخویی وارد معادله شد. ضریب همبستگی این دو متغیر با کیفیت زندگی $0/441$ بوده و این دو متغیر توانستند $19/5$ درصد از تغییرات کیفیت زندگی پرستاران را پیش‌بینی کنند ($R^2=0/195$). ورود متغیر روان‌رنجورخویی توانست $5/9$ درصد توان پیش‌بینی را افزایش دهد. در مدل سوم پس از برون‌گرایی و روان‌رنجورخویی، الگوی همنوایی وارد معادله شد. ضریب همبستگی این سه متغیر با کیفیت زندگی $0/495$ شد و این سه متغیر توانستند $24/5$ درصد از تغییرات کیفیت زندگی پرستاران را پیش‌بینی کنند ($R^2=0/245$). ورود متغیر الگوی همنوایی توانست 5 درصد توان پیش‌بینی را افزایش دهد. در

Patterns Questionnaire) توسط Koerner & Fitzpatrick (۲۰۰۲) طراحی شده است. این ابزار دارای ۲ مولفه الگوی ارتباطی گفت و شنود و الگوی ارتباطی همنوایی است که در مجموع ۲۶ گویه (الگوی گفت و شنود ۱۵ گویه و الگوی همنوایی ۱۱ گویه) دارد. در این پرسشنامه پاسخ هر گویه با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از یک تا پنج نمره‌گذاری می‌شود و نمره مولفه‌ها با جمع کردن نمره گویه‌های سازنده آن و میانگین گرفتن از آنها بدست می‌آید و هر چه نمره آزمودنی در یک مولفه بیشتر باشد به میزان بیشتری دارای آن ویژگی است. Koerner & Fitzpatrick (۲۰۰۲) پایایی ابعاد گفت و شنود و همنوایی را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب $0/89$ و $0/92$ گزارش کردند [۱۴]. همچنین کورش نیا و همکاران (۲۰۱۰) ضمن تایید روایی صوری ابزار، پایایی ابعاد گفت و شنود و همنوایی را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب $0/87$ و $0/81$ گزارش کردند [۲۳].

در این مطالعه ضرایب پایایی ابعاد گفت و شنود و همنوایی با روش آلفای کرونباخ به ترتیب $0/83$ و $0/86$ محاسبه شد. پرسشنامه کیفیت زندگی (Life Quality Questionnaire) توسط World Health Organization (۲۰۰۴) طراحی شده است. این ابزار دارای ۲۶ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از یک تا پنج نمره‌گذاری می‌شود و نمره آن با جمع کردن گویه‌ها و میانگین گرفتن از آنها به دست می‌آید و هر چه نمره آزمودنی بیشتر باشد، کیفیت زندگی او بالاتر می‌باشد. WHO (۲۰۰۴) پایایی ابزار را در کشورهای مختلف با روش آلفای کرونباخ بالاتر از $0/70$ گزارش کرد [۴]. [۲۵، ۲۴]. همچنین این ابزار توسط مسائلی و همکاران (۲۰۱۰) هنجاریابی شد و آنان ضمن تایید روایی ابزار با نظر متخصصان، پایایی ابزار را با روش آلفای کرونباخ $0/89$ گزارش کردند [۲۶]. در این مطالعه ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ $0/92$ محاسبه شد. همچنین برای تحلیل داده‌ها در سطح توصیفی از شاخص‌های توصیفی و در سطح استنباطی از روش همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیری استفاده شد. لازم به ذکر است که برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS-۱۹ استفاده شد.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش (N=180)

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. روان رنجور خویی	۳/۰۷۳	۰/۵۰۲	۱							
۲. برون گرایی	۳/۴۸۰	۰/۵۰۶	۰/۰۸۹	۱						
۳. پذیرش	۳/۲۹۷	۰/۳۹۹	۰/۰۷۹	**۰/۴۹۵	۱					
۴. سازگاری	۳/۳۶۹	۰/۴۳۱	**۰/۴۰۹	*۰/۱۵۰	۰/۰۹۲	۱				
۵. وظیفه شناسی	۳/۶۹۲	۰/۵۹۰	**۰/۳۱۴	**۰/۵۴۲	**۰/۴۸۶	**۰/۵۵۰	۱			
۶. گفت و شنود	۳/۵۶۳	۰/۵۲۹	۰/۰۹۵	**۰/۴۸۹	**۰/۴۶۳	۰/۰۹۲	**۰/۴۸۲	۱		
۷. همنوایی	۳/۰۹۱	۰/۴۷۳	**۰/۳۰۴	**۰/۲۲۷	*۰/۱۵۸	**۰/۱۷۵	۰/۰۲۸	۰/۰۸۲	۱	
۸. کیفیت زندگی	۳/۳۴۵	۰/۴۴۵	**۰/۲۷۵	**۰/۳۶۸	**۰/۲۲۵	*۰/۱۴۰	**۰/۲۶۷	**۰/۳۳۵	**۰/۲۹۰	۱

**P≤۰/۰۱ *P≤۰/۰۵

جدول ۲. نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیری با مدل گام به گام برای پیش بینی کیفیت زندگی

مدل	متغیر پیش بین	R	R ²	R تغییر	F تغییر	df1	df2	احتمال
۱	برون گرایی	۰/۳۶۸	۰/۱۳۶	۰/۱۳۶	۲۷/۹۱۸	۱	۱۷۸	۰/۰۰۰۱
۲	برون گرایی و روان رنجور خویی	۰/۴۴۱	۰/۱۹۵	۰/۰۵۹	۱۳/۰۴۲	۱	۱۷۷	۰/۰۰۰۱
۳	برون گرایی، روان رنجور خویی و الگوی همنوایی	۰/۴۹۵	۰/۲۴۵	۰/۰۵۰	۱۱/۶۸۴	۱	۱۷۶	۰/۰۰۱

جدول ۳. ضرایب استاندارد و غیراستاندارد در معادله رگرسیون با مدل گام به گام

مدل	متغیر پیش بین	ضرایب رگرسیون		
		B غیر استاندارد	انحراف معیار	B استاندارد شده
۱	برون گرایی	۰/۳۲۴	۰/۰۶۱	۰/۳۶۸
	برون گرایی	۰/۳۰۵	۰/۰۶۰	۰/۳۴۶
۲	روان رنجور خویی	-۰/۲۱۷	۰/۰۶۰	-۰/۲۴۵
	برون گرایی	۰/۲۵۰	۰/۰۶۰	۰/۲۸۴
۳	روان رنجور خویی	-۰/۲۸۸	۰/۰۶۲	-۰/۳۲۴
	الگوی همنوایی	-۰/۲۳۰	۰/۰۶۷	-۰/۲۴۴

**P≤۰/۰۰۰۱ *P≤۰/۰۰۱

بیشتر تجربه کنند، نخست وضعیت سلامتی خود را پایین تر ارزیابی می کنند که این امر خود باعث کاهش کیفیت زندگی می شود. در تبیین رابطه مثبت برون گرایی و سازگاری با کیفیت زندگی می توان گفت افراد برون گرا و سازگار وقایع زندگی مثبت را بیشتر تجربه می کنند و چنین تجربه ای احساس رضایت بیشتر را در آنان ایجاد می کند که این امر باعث افزایش کیفیت زندگی می شود. تبیین دیگر اینکه افراد برون گرا و سازگار دوستان بیشتری دارند و اکثر اوقات خود را در جمع دوستان سپری کرده و انگیزه بیشتری برای برقراری روابط صمیمانه با دوستان دارند و به همین دلایل نگاه خوش بینانه تری به زندگی دارند و به طور کلی وضعیت سلامتی خود را مثبت تر ارزیابی می کنند که این امر باعث افزایش کیفیت زندگی آنان می شود. در تبیین رابطه مثبت پذیرش با کیفیت زندگی می توان گفت که میان پذیرش با خلاقیت و تفکر واگرا رابطه مثبتی وجود دارد و این امر باعث می شود که افرادی دارای ویژگی پذیرش از سوی دیگران تایید شوند، راحت تر به موقعیت های بالاتر دست یابند و خودشان احساس رضایت بیشتری از زندگی شغلی و خانوادگی می کنند که این امر باعث افزایش کیفیت زندگی می شود. در تبیین رابطه مثبت وظیفه شناسی با کیفیت زندگی می توان گفت که افراد وظیفه شناس تمایل زیادی برای اتمام کار خود به نحو احسن دارند و این امر باعث افزایش شانس آنان برای دریافت پاداش و تایید می شود. این امر در درجه نخست باعث افزایش احساس احترام و کمال و در نهایت باعث افزایش کیفیت زندگی می شود [27]. یافته های دیگر این پژوهش نشان داد الگوی ارتباطی گفت و شنود با کیفیت زندگی رابطه مثبت و معنادار و الگوی ارتباطی همنوایی با کیفیت زندگی رابطه منفی و معنادار داشت که این یافته با یافته پژوهش های قبلی در این زمینه همسو بود [16-19]. برای مثال Zarei و همکاران (2013) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که الگوی ارتباط گفت و شنود با تاب آوری و کیفیت زندگی رابطه مستقیم و معنادار و الگوی ارتباطی همنوایی با تاب آوری و کیفیت زندگی رابطه معکوس و معنادار داشت [16]. همچنین شهرکی ثنوی و همکاران (2011) ضمن پژوهشی درباره رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و کیفیت زندگی به این نتیجه رسیدند که الگوی

جدول 3 نتایج ضرایب استاندارد و غیر استاندارد متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون با مدل گام به گام برای پیش بینی موثرترین متغیرها در پیش بینی کیفیت زندگی ارائه شده است. وارد شده در معادله رگرسیون با مدل گام به گام برای پیش بینی موثرترین متغیرها در پیش بینی کیفیت زندگی ارائه شده است. بر اساس یافته های جدول 3 و با قبول ترتیب ورود متغیرها در مدل سوم روان رنجورخویی با بتای استاندارد معادل 0/324- بیشترین سهم را در پیش بینی تغییرات کیفیت زندگی پرستاران داشت که این سهم منفی بود، سپس برون گرایی با بتای استاندارد 0/284 نقش مثبت و موثری در پیش بینی تغییرات کیفیت زندگی پرستاران داشت و در نهایت الگوی همنوایی با بتای استاندارد 0/244- نقش منفی و موثری در پیش بینی کیفیت زندگی پرستاران داشت.

بحث

یافته های این پژوهش نشان داد روان رنجورخویی با کیفیت زندگی رابطه منفی و معنادار و برون گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه شناسی با کیفیت زندگی رابطه مثبت و معنادار داشت که این یافته با یافته پژوهش های قبلی در این زمینه همسو بود [8-11]. برای مثال Filipović و همکاران (2013) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین اضطراب و روان رنجورخویی با کیفیت زندگی رابطه معنادار منفی و بین برون گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه شناسی با کیفیت زندگی رابطه معنادار مثبت وجود داشت [9]. همچنین حمید و زمستانی (2013) ضمن پژوهشی با عنوان رابطه هوش معنوی و ویژگی های شخصیتی با کیفیت زندگی در دانشجویان پزشکی به این نتیجه رسیدند که روان رنجورخویی با کیفیت زندگی رابطه منفی و معنادار و برون گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه شناسی با کیفیت زندگی رابطه مثبت و معنادار داشتند [11]. در تبیین رابطه منفی روان رنجورخویی با کیفیت زندگی می توان گفت افراد روان رنجورخو نسبت به سایر افراد وقایع زندگی منفی را بیشتر تجربه می کنند و علاوه بر آن وقایع را منفی تر ارزیابی می کنند، زیرا آنان خود را در شرایطی قرار می دهند که خودپنداره منفی خود را تقویت کنند. هر چه افراد روان رنجورخو این شرایط را

در این پژوهش مهمترین محدودیت استفاده از روش همبستگی و ابزارهای خودگزارش دهی بود. در این روش روابط کشف شده را نمی توان به عنوان روابط علی فرض کرد و در ابزارهای خودگزارش دهی ممکن است افراد خویشتن نگری کافی نداشته باشند و مسئولانه به گویه ها پاسخ ندهند. محدودیت دیگر این پژوهش مشکلاتی در زمان اجرا بود که تلاش شد با بیان هدف پژوهش و دریافت موافقت رئیس بیمارستان ها این مشکل را برطرف کرد. محدود شدن نمونه پژوهش به پرستاران بیمارستان های شهر ورامین محدودیت دیگر بود. پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی برای جمع آوری داده از مصاحبه های ساختار یافته و نیمه ساختار یافته استفاده شود. همچنین انجام پژوهش های مداخله ای برای بررسی تاثیر آنها و دستیابی به رابطه علی نیز پیشنهاد مناسبی برای انجام پژوهش در آینده می باشد. علاوه بر آن پژوهش بر روی پرستاران سایر شهرها می تواند زمینه جدیدی برای مطالعه باشد. به هر حال به نظر می رسد درباره کیفیت زندگی به ویژه کیفیت زندگی پرستاران باید پژوهش های بیشتری انجام شود.

نتیجه گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که متغیرهای روان رنجورخویی و الگوی ارتباطی همنوایی با کیفیت زندگی پرستاران رابطه منفی و معنادار و متغیرهای برون گرایی، پذیرش، سازگاری، وظیفه شناسی و الگوی ارتباطی گفت و شنود با کیفیت زندگی پرستاران رابطه مثبت و معنادار داشتند. همچنین در یک مدل پیش بین فقط متغیرهای برون گرایی، روان رنجورخویی و الگوی ارتباطی همنوایی توانایی پیش بینی کیفیت زندگی پرستاران را داشتند که سهم روان رنجورخویی در پیش بینی کیفیت زندگی پرستاران بیش از سایر متغیرها بود. بنابراین درمانگران، مشاوران و روانشناسان بالینی برای افزایش کیفیت زندگی نخست باید به افراد آموزش هایی برای دور شدن از روان رنجورخویی دهند، سپس به آموزش برون گرایی بپردازند و در نهایت به افراد آموزش هایی برای رهایی از الگوی ارتباطی همنوایی دهند. همچنین برنامه ریزان و مسئولان بیمارستان ها برای افزایش کیفیت زندگی پرستاران باید به نشانه های

ارتباطی گفت و شنود با کیفیت زندگی رابطه مثبت و معنادار و الگوی ارتباطی همنوایی با کیفیت زندگی رابطه منفی و معنادار داشت [۱۹]. در تبیین این یافته می توان گفت افراد دارای الگوی ارتباطی همنوایی برخلاف افرادی دارای الگوی ارتباطی گفت و شنود که آزادانه ابراز وجود کردند به دلیل اینکه دائما به آنها امر و نهی و تاکید بر اطاعت و همنوایی شده، خودکارآمدی و عزت نفس پایین تری دارند و نمی توانند به راحتی ابراز وجود کنند. لذا هنگامی که در زندگی با مشکلات و چالش ها روبرو می شوند، نمی توانند با استفاده از راهبردهای مثبت و سازگار با آنها مقابله کنند و به همین دلیل کیفیت زندگی پایین تری دارند که در نتیجه الگوی همنوایی باعث کاهش کیفیت زندگی و الگوی گفت و شنود باعث افزایش کیفیت زندگی می شود. تبیین دیگر اینکه افراد در خانواده های دارای الگوی ارتباطی گفت و شنود برخلاف افراد در خانواده های دارای الگوی ارتباطی همنوایی قادر هستند تا نیازها، خواسته ها و علاقه های خود را با اعضای خانواده در میان بگذارند، عشق، دوستی و محبت را نسبت به یکدیگر ابراز کنند و به خوبی از عهده مشکلات و مسائل برآیند که این امر نخست باعث افزایش عزت نفس و خوینداریه مثبت و بهبود مهارت های اجتماعی و در نهایت باعث افزایش کیفیت زندگی می شود [۱۴]. در نتیجه می توان گفت الگوی ارتباطی گفت و شنود با تاثیراتی که دارد باعث افزایش کیفیت زندگی و الگوی ارتباطی همنوایی با تاثیراتی که دارد باعث کاهش کیفیت زندگی می شود.

نتایج دیگر این پژوهش نشان داد در یک مدلی که صفات شخصیت (روان رنجورخویی، برون گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه شناسی) و الگوهای ارتباطی خانواده (الگوی گفت و شنود و الگوی همنوایی) برای پیش بینی کیفیت زندگی پرستاران رقابت نمایند، متغیرهای برون گرایی، روان رنجورخویی و الگوی ارتباطی همنوایی توانایی پیش بینی معنادار کیفیت زندگی پرستاران را داشتند که با توجه به بتای استاندارد روان رنجورخویی بیشترین سهم را در پیش بینی کیفیت زندگی پرستاران داشت که این سهم منفی بود. پس آنچه در پیش بینی کیفیت زندگی نقش عمده ای ایفا می کند در درجه نخست این است که افراد خود را روان رنجورخو ارزیابی نکنند.

لازم به ذکر است که این پژوهش با هزینه شخصی انجام شده است.

متغیرهای مذکور توجه کرده و بر اساس آنها برنامه‌هایی برای بهبود کیفیت زندگی پرستاران طراحی کنند.

تشکر و قدردانی

در پایان از کلیه مسئولین و پرستاران بیمارستان‌های شهید مفتح و پانزده خرداد شهر ورامین که ما را در انجام این پژوهش یاری نموده و حمایت کردند، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود.

تضاد منافع

این مطالعه برای نویسندگان هیچ گونه تضاد منافی نداشته است.

References

1. Soltan Ahmadi F. The relationship between perceived social support and psychological hardiness with life satisfaction among nurses of Mashhad hospitals [MA Dissertation]. Mashhad: Islamic Azad University of Neyshabur Branch; 2015. (Persian)
2. Pour S. Exploring psychological stressors with regard to the moderating role of perceived social support in female nurses of hospital emergency department. *Iran Occupational Health*. 2013;10(4):65-74. (Persian)
3. Cepeda-Valery B, Cheong AP, Lee A, Yan BP. Measuring health related quality of life in coronary heart disease: The importance of feeling well. *International Journal of Cardiology*. 2011;149(2):4-9.
4. World Health Organization. The world health organization quality of life (WHOQOL)-BREF. Geneva: World Health Organization; 2004.
5. De Haro JM, Castejon JL, Gilar R. General mental ability as moderator of personality traits as predictors of early career success. *Journal of Vocational Behavior*. 2013; 83(2):171-180.
6. Spotts EL, Lichtenstein P, Pedersen N, Neiderhiser JM, Hansson K, et al. Personality and marital satisfaction: a behavioral analysis. *European Journal of Personality*. 2005;19(3):205-227.
7. Costa PR, Terracciano A, McCrae RR. Gender differences in personality traits across cultures: Robust and surprising findings. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2001;81(2):322-331.
8. Takeshita H, Ikebe K, Kagawa R, Okada T, Gondo Y, et al. Association of personality traits with oral health-related quality of life independently of objective oral health status: A study of community-dwelling elderly Japanese. *Journal of Dentistry*. 2015;43(3):342-349.
9. Filipović BF, Randjelovic T, Ille T, Markovic O, Milovanović B, et al. Anxiety, personality traits and quality of life in functional dyspepsia-suffering patients. *European Journal of Internal Medicine*. 2013;24(1):83-86.
10. Sheykhholeslami A, Azarniyoor S, Mohammadi N. Prediction of quality of life based on sexual attitude and knowledge, and personality traits in married women. *Journal of Health and Care*. 2015;17(3):260-269. (Persian)
11. Hamid N, Zemeštani M. The relationship between spiritual intelligence, personality traits and quality of life in medical students. *Hormozgan Medical Journal*. 2013;17(4):347-355. (Persian)
12. Sigelman CK, Rider EI. Life-span human development 7th Ed. Belmont, CA: Wadsworth; 2012.
13. Baxter LA, Bylund CL, Imes RS, Scheive DM. Family communication environments and rule-based

- social control of adolescents' healthy lifestyle choices. *Journal of Family Communication*. 2005;5(3):209-227.
14. Koerner AF, Fitzpatrick MA. Toward a theory of family communication. *Communication Theory*. 2002;12(1):70-91.
15. Fitzpatrick MA. The family communication patterns theory observations on its development and application. *Journal of Family Communication*. 2004;4(3-4):167-179.
16. Zarei E, Fallahchai SR, Vahedi Sarrigani N. The study of relationship between family communications patterns with resilience and quality of life the high school girl's students. *Journal of Life Science*. 2013;3(4):289-293.
17. Sanavi FS, Baghbanian A, Shovey MF, Ansari-Moghaddam A. A study on family communication pattern and parenting styles with quality of life in adolescent. *Journal of Pakistan Medical Association*. 2013;63(11):1393-1398.
18. Asgari S, Rashidi A R, Naghshineh T, Sharifi S. The relationship between Family communication patterns and differentiation of self with quality of life of women applicant divorce. *Frooyesh*. 2015;4(2):87-112. (Persian)
19. Shahraki Sanavi F, Navidian A, Ansari Moghaddam AR, Faraji Shoy M. Investigation the relationship of family communication patterns in quality of life among adolescents. *Journal of Family Counselor Psychiatry*. 2011;1(1):101-114. (Persian)
20. Alipoor R, Ebrahimi A, Omidi R, Hedayati A, Ranjbar H, Hosseinpour S. Depression, anxiety, stress and related demographic variables in nurses of Valiasr hospital in Fasa university of medical sciences in 2014. *Pajouhan Scientific Journal*. 2015;13(4):51-59. (Persian)
21. Kozako AMF, Safin SZ, Abdul Rahim AR. The relationship of big five personality traits on counterproductive work behavior among hotel employees: An exploratory study. *Journal of Procedia Economics and Finance*. 2013;7:181-187.
22. Shokri O, Daneshvar Pour Z, Askari A. Gender differences in academic performance: The role of personality traits. *Journal of Behavioral Sciences*. 2008;2(2):127-142. (Persian)
23. Koroshnia M, Mazidi M, Hosienchari M. Relation between perceived communication patterns in family and religiosity among university students. *Journal of New Education Thought*. 2010;6(3):45-66. (Persian)
24. Yazdi-Ravandi S, Taslimi Z, Jamshidian N, Saberi H, Shams J, Haghparast A. Prediction of quality of life by self-efficacy, pain intensity and pain duration in patient with pain disorders. *Basic and clinical neuroscience*. 2013;4(2):11-18.
25. Yazdi-Ravandi S, Taslimi Z, Saberi H, Shams J, Osanlo S, Nori G, et al. The Role of Resilience and Age on Quality of life in Patients with Pain Disorders. *Basic and clinical neuroscience*. 2013;4(1):24-30.
26. Masaeli N, Attari A, Molavi H, Najafi M, Siavash M. Normative data and psychometric properties of the quality of life questionnaire for patients with diabetes mellitus. *Koomesh*. 2010;11(4):263-269. (Persian)
27. Najjar A. Relation between psychological hardiness, personality traits and perceived organizational support with mental health and quality of life [MA Dissertation]. Semnan: Islamic Azad University of Garmsar Branch; 2016. (Persian)

The role of personality traits and family communication patterns in prediction of quality of life among nurses of Shahid Mofatteh and 15 Khordad hospitals in Varamin city, 2015

Mahshid Mojtahedi¹, Jamal Ashoori^{2*}

1. MA of Educational Administration, Department of Educational Science, Urmia University, Urmia, Iran

2. Ph.D. of Psychology, Department of Psychology, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

Article Info

Received: 16 Mar. 2016

Accepted: 30 May 2016

Keywords

Personality traits
Family communication patterns
Quality of life
Nurses

Corresponding Author

Jamal Ashoori, Ph.D. of Psychology, Department of Psychology, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

Tel: +982136729688

Email: Jamal_ashoori@Yahoo.com

Citation

Mojtahedi M, Ashoori J. [The role of personality traits and family communication patterns in prediction of quality of life among nurses of Mofatteh and 15 Khordad hospitals in 2015]. Pajouhan Scientific Journal. 2016;14(3):20-29

Abstract

Introduction: Quality of life is affected by several psychological factors of which personality traits and family communication patterns can be noted as the most important ones. This research aimed to investigate the role of personality traits and family communication patterns in prediction of quality of life among nurses.

Methods: This is a descriptive-analytical study of cross-sectional type. The statistical population included 180 nurses of Shahid Mofatteh and 15 Khordad hospitals of Varamin city in 2015, as selected by stratified randomly sampling method. The data was collected through questionnaires comprising personality traits of Costa & McCrae, family communication patterns of Koerner & Fitzpatrick and quality of life of World Health Organization. Data was analyzed by Pearson correlation and multivariate regression with using SPSS-19 software.

Results: The results showed that neuroticism and conformity communication pattern had a significantly negative relationship with quality of life of nurses; and extroversion, openness, agreeableness, conscientiousness and conversation communication pattern had a significantly positive relationship with life quality of nurses ($P < 0.05$). In the other hand, extroversion, neuroticism and conversation communication pattern predicted 24.5 percent of life quality variance of nurses ($P < 0.001$). Also, the share of neuroticism in predicting quality of life was more than other variables ($P < 0.001$).

Conclusion: Extroversion, neuroticism and conversation communication pattern reveal a significant ability of predicting quality of life among nurses. Therefore, these variables can have an effective role in improving the quality of life of nurses. It is suggested that therapists should consider these variables and design appropriate programs, based on them, to improve the quality of life of nurses.

© 2016 Pajouhan Scientific Journal. All right reserved